

Sygn. akt I C 984/16

WYROK ZAOCZNY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 grudnia 2016 r.

Sąd Rejonowy w Grudziądzu, Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący SSR Maciej Plaskacz

Protokolant sekretarz sądowy Karolina Komorowska

po rozpoznaniu w dniu 13 grudnia 2016 r. w Grudziądzu

na rozprawie

sprawy z powództwa **S. N. S. F. I. Z. I. w W.**

przeciwko **M. S.**

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego M. S. na rzecz powodowego S. N. S. F. I. Z. I. w W. kwotę 2.278,80 zł (dwa tysiące dwieście siedemdziesiąt osiem złotych 80/100) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 22 marca 2016 r. do dnia zapłaty;

II. oddala powództwo w pozostałej części;

III. zasądza od pozwanego M. S. na rzecz powodowego S. N. S. F. I. Z. I. w W. kwotę 971,37 zł (dziewięćset siedemdziesiąt jeden złotych 37/100) tytułem zwrotu kosztów procesu;

IV. nadaje wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności w zakresie punktów I i III sentencji.

Sygn. akt I C 984/16

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 21 marca 2016 r. (k. 18-23) powodowy S. N. S. F. I. Z. I. w W. domagał się zasądzenia na jego rzecz od pozwanego M. S. kwoty 3.091,80 zł od dnia 22 marca 2016 r. do dnia zapłaty oraz zwrotu kosztów procesu. Strona powodowa wyjaśniła, że dochodzi roszczeń z umowy pożyczki zawartej przez pozwanego z (...) sp. z o.o. w P., które ostatecznie przeszły na stronę powodową. Stwierdziła,

że na dochodzoną pozwem kwotę składają się: należność główna w kwocie 1.800 zł, prowizja za udzielenie pożyczki 450 zł, niespłacona opłata odszkodowawcza w kwocie 300 zł, niespłacona należność z tytułu prowizji serwisowej w kwocie 513 zł i naliczone przez stronę powodową odsetki od należności głównej od dnia 29 grudnia 2015 r. do dnia sporządzenia pozwu w kwocie 28,80 zł.

Postanowieniem z dnia 7 kwietnia 2016 r. (k. 13) referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym Lublin-Zachód w Lublinie przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Grudziądzu na podstawie art. 505³³ k.p.c.

W piśmie procesowym z dnia 28 października 2016 r. (k. 111-113) strona powodowa przedstawiła dodatkową argumentację dla uzasadnienia powództwa.

Na rozprawie dnia 1 września 2016 r., 6 października 2016 r., 10 listopada 2016 r. i 13 grudnia 2016 r. pozwany nie stawiał się, nie złożył żadnych wyjaśnień, ani nie żądał przeprowadzenia rozprawy w jego nieobecności.

Sprawa została rozpoznana w postępowaniu uproszczonym.

Sąd ustalił, co następuje:

Dnia 10 czerwca 2015 r. (...) sp. z o.o. w P. jako pożyczkodawca zawarła z pozwanym M. S. jako pożyczkobiorcą umowę pożyczki kwoty 1.800 zł (§ 1 ust. 1 umowy). Pożyczka nie była oprocentowana (§ 2 ust. 1). Roczna rzeczywista stopa oprocentowania wynosiła 508,08% (§ 2 ust. 2 umowy). Prowizja wstępna za udostępnienie pożyczki wynosiła 450 zł (§ 3 ust. 1 umowy), a prowizja za obsługę – 171 zł za każdy rozpoczęty okres odsetkowy (§ 3 ust. 2 umowy). Opłata odszkodowawcza wynosiła 5 zł za każdy dzień opóźnienia, ale nie więcej niż 300 zł (§ 3 ust. 3 umowy). Pożyczka miała być spłacona w 12 równych ratach miesięcznych począwszy od 15 lipca 2015 r., przy czym rata wynosiła 358,50 zł i obejmowała: kapitał w kwocie 150 zł, 1/12 prowizji wstępnej za udostępnienie pożyczki w kwocie 37,50 zł i prowizję za obsługę w kwocie 171 zł (załącznik do umowy).

Warunki pożyczki określały „Ogólne warunki udzielania pożyczek” (dalej jako: owu). Punkt 9.4 owu stanowi: „Prowizja za obsługę należna jest A. za każdy rozpoczęty okres odsetkowy pożyczki ratalnej. Prowizja za obsługę płatna jest każdorazowo w dniu wymagalności odpowiedniej raty pożyczki, przypadającym na koniec okresu odsetkowego, którego prowizja dotyczy lub w momencie wcześniejszego wygaśnięcia umowy pożyczki. Wysokość prowizji za obsługę odpowiada kosztom A. poniesionym w związku z obsługą pożyczki i obejmuje m.in. koszty: utrzymania systemu, monitorowania zadłużenia, wynagrodzenia za pośrednictwo przy wykonywaniu umowy pożyczki”. W przypadku przedmiotowej umowy okres odsetkowy wynosił miesiąc (załącznik do umowy). Punkt 9.6 owu stanowi: „Opłata odszkodowawcza należna jest za każdy dzień opóźnienia spłaty kwoty wynikającej z umowy pożyczki, w szczególności kapitału pożyczki, odsetek, prowizji lub opłat. Opłata odszkodowawcza pobierana od daty wymagalności jakiegokolwiek kwoty wynikającej z umowy pożyczki do czasu jej spłaty przez pożyczkobiorcę, jednak nie dłużej niż przez 60 dni roboczych. Wysokość opłaty odszkodowawczej odpowiada kosztom A. poniesionym w związku z podjęciem dodatkowych działań zmierzających do odzyskania należności i obejmującym m.in. koszty: wykonywania telefonów do pożyczkobiorcy, windykacja należności, przygotowanie i wysyłka pism upominawczych.”.

Dowody:

Umowa pożyczki z dnia 10 czerwca 2015 r. z załącznikiem – k. 36, 126

Ogólne warunki udzielania pożyczek – k. 37-41, 114-117

Pismem z dnia 29 września 2015 r. pożyczkodawca wypowiedział pozwanemu umowę pożyczki i wezwał go do zapłaty kwoty 3.033 zł obejmującej: kapitał w kwocie 1.800 zł, prowizję w kwocie 963 zł i opłatę odszkodowawczą w kwocie 270 zł.

Dowód:

Wypowiedzenie umowy pożyczki – k. 127-128

Strona powodowa nabyła wierzytelności przeciwko pozwanemu wynikające z umowy pożyczki z dnia 10 czerwca 2015 r.

Twierdzenie przyjęte za prawdziwe na podstawie art. 339 § 2 k.p.c.

Sąd zważył, co następuje:

W rozpoznawanej sprawie spełnione zostały przesłanki wydania wyroku zaocznego określone w art. 339 § 1 k.p.c. i nie zaistniały jednocześnie przesłanki wyłączające wydanie takiego wyroku przewidziane w art. 340 k.p.c. W myśl art. 339 § 2 k.p.c., w tym wypadku przyjmuje się za prawdziwe twierdzenie powoda o okolicznościach faktycznych przytoczonych w pozwie lub w pismach procesowych doręczonych pozwanemu przed rozprawą, chyba że budzą one uzasadnione wątpliwości albo zostały przytoczone w celu obejścia prawa. Przytoczone przez stronę powodową w toku procesu okoliczności faktyczne nie budziły wątpliwości Sądu.

W myśl art. 720 § 1 k.c., przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości. Umowa pożyczki, jak każda umowa, może być ukształtowana przez strony w sposób swobodny, ale nie całkowicie dowolny. Zgodnie bowiem z art. 353¹ k.c., strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Zastrzeżenia Sądu budzą dwa postanowienia umowne: dotyczące prowizji płatnej za każdy okres odsetkowy oraz opłaty odszkodowawczej.

W stanie prawnym mającym zastosowanie do analizowanej umowy pożyczki nie obowiązywały przepisy ograniczające wysokości pozaodsetkowych kosztów pożyczki, takie jak art. 36a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (jedn. tekst:

Dz.U. z 2016 r., poz. 1528). W przypadku pożyczek odpłatnych strony mogą w sposób swobodny przyjąć konstrukcje prawne zapewniające pożyczkodawcy wynagrodzenie za korzystanie z jego pieniędzy, jednakże ich uzgodnienia muszą mieścić się w granicach swobody umów zakreślonych przez art. 353¹ k.c., m.in. przez zasady współżycia społecznego. W piśmiennictwie i judykaturze przyjmuje się, że zasady współżycia społecznego naruszają umowy obligacyjne, które kształtują prawa i obowiązki stron stosunku w sposób nieodpowiadający słuszności kontraktowej. W szczególności będą to umowy sprzeciwiające się regułom uczciwości i rzetelności profesjonalnej oraz kontrakty rażąco nierównoważnie kształtujące wzajemne prawa i obowiązki (tak trafnie A. Olejniczak [w:] Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania - część ogólna, red. A. Kidyba, Lex/el. 2014, komentarz do art. 353¹, nb. 9, i powołane tam orzecznictwo). W ocenie Sądu wynikające z umowy wynagrodzenie pozostaje w rażącej dysproporcji z sumą pieniężną pozostawioną do dyspozycji pozwanego przez pożyczkodawcę. Przy założeniu trwania umowy przez uzgodnione 12 miesięcy suma kosztów obciążających pozwanego miała wynosić 2.502 zł (prowizja wstępna 450 zł i suma prowizji za obsługę 2.052 zł, tj. 12*171 zł) przy kwocie pożyczki wynoszącej 1.800 zł. W obecnym stanie prawnym maksymalne pozaodsetkowe koszty tej pożyczki obliczone na podstawie art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim wyniosłyby 997,40 zł, a odsetki maksymalne – łącznie ok. 156 zł przy założeniu, że byłyby liczone od aktualnej sumy zadłużenia obejmującej kwotę pożyczki i maksymalne pozaodsetkowe koszty pożyczki (tj. 2797,40 zł), sukcesywnie pomniejszanej przez spłacane raty, a spłata następowałaby w 12 równych ratach miesięcznych (ok. 233,12 zł miesięcznie). Aktualnie górną granicę wynagrodzenia pożyczkodawcy przy pożyczce udzielonej pozwanemu wyznaczałaby zatem kwota 1.153,40 zł. Nietrudno dostrzec, że prowizje zastrzeżone w umowie są ponad dwukrotnie wyższe. Należy podkreślić, że odwołanie się do obecnego stanu prawnego ma na celu jedynie zobrazowanie skali obciążenia pozwanego kosztami pożyczki w świetle aktualnego stanowiska ustawodawcy co do tego, jakie pożyczkobiorcy mieści się w ramach słuszności kontraktowej, a jakie granice te przekracza. Dobitnym wyrazem przekroczenia tych granic przez spółkę (...) jest roczna rzeczywista stopa oprocentowania, która dla przedmiotowej pożyczki została wyliczona na ponad 500%. Przedstawionej oceny Sądu nie zmienia fakt, że pożyczkodawca dopełnił ciążącego na nim obowiązku informacyjnego wobec pożyczkobiorcy. Zgodnie z art. 58 § 1 k.c., czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednio przepisy ustawy. W myśl natomiast art. 58 § 3 k.c., jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana. W ocenie

Sądu za naruszające zasady współzycia społecznego, a w konsekwencji art. 353¹ k.c. należy uznać postanowienie umowy pożyczki z dnia 10 czerwca 2015 r. zastrzegające prowizję za obsługę w kwocie 171 zł miesięcznie. O ile bowiem sama prowizja wstępna wynosząca 450 zł mieści się w granicach swobody umów, o tyle dodanie do niej prowizji za obsługę za uzgodniony okres zwrotu pożyczki (2.052 zł) powoduje przekroczenie tych granic. W konsekwencji sprzeczny z art. 353¹ k.c. i nieważny na podstawie art. 58 § 1 k.c. pozostaje jedynie § 3 ust. 2 umowy dotyczący prowizji za obsługę. Nieważność tej klauzuli umownej nie wpływa na ważność pozostałej części umowy (art. 58 § 3 k.c.).

Pogłębionej analizy wymagało również postanowienie umowne zastrzegające odszkodowanie za każdy dzień opóźnienia w spłacie w zryczałtowanej wysokości 5 zł, ale nie więcej niż 300 zł. Z owu wynika przy tym, że wysokość opłaty odszkodowawczej odpowiada kosztom pożyczkodawcy poniesionym w związku z podjęciem dodatkowych działań zmierzających do odzyskania należności i obejmującym m.in. koszty: wykonywania telefonów do pożyczkobiorcy, windykacji należności, przygotowania i wysyłki pism upominawczych. Wymienione w owu koszty są klasycznym przejawem szkody pożyczkodawcy wynikającej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania pieniężnego przez pożyczkobiorcę, a postanowienie § 3 ust. 3 umowy – zastrzeżeniem kary umownej na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania pieniężnego. Postanowienie takie narusza art. 483 § 1 k.c., który dopuszcza zastrzeżenie kary umownej wyłącznie na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego. Naruszenie ma charakter oczywisty, a orzeczenia uwzględniające żądania opartej na takiej konstrukcji były uznawane w judykaturze Sądu Najwyższego za niezgodne

z prawem w rozumieniu art. 424¹ i nast. k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 2009 r. II CNP 16/09, LEX nr 603757). W konsekwencji analizowany § 3 ust. 3 umowy jest nieważny na podstawie art. 58 § 1 w zw. z art. 483 § 1 k.c., co nie wpływa jednak na ważność pozostałej części umowy (art. 58 § 3 k.c.).

Z podanych względów powództwo zasługiwało na uwzględnienie po odliczeniu opłaty odszkodowawczej w kwocie 300 zł i dochodzonej części prowizji za obsługę w kwocie

513 zł, o czym orzeczono w punkcie I i II sentencji wyroku na podstawie art. 720 k.c.

O odsetkach za opóźnienie orzeczono na podstawie art. 481 k.c.

O kosztach procesu orzeczono w punkcie III sentencji wyroku na podstawie art. 98 § 1 i 3 oraz art. 100 k.p.c., zgodnie z wyrażoną w tym przepisie zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Strona powodowa wygrała proces w 73,70%, ponosząc koszty procesu w kwocie 1.318,01 zł, na które składały się: wynagrodzenie pełnomocnika procesowego będącego adwokatem w kwocie 1.200 zł, opłata sądowa od pozwu w kwocie 100 zł, opłaty skarbowe od złożenia pełnomocnictwa procesowego w kwocie 17 zł i opłata manipulacyjna dla dostawcy usług płatności w kwocie 1,01 zł. Pozwany wygrał proces

w pozostałej części, nie ponosząc kosztów procesu. Po zastosowaniu zasady stosunkowego rozdzielenia kosztów procesu Sąd obciążył pozwanego obowiązkiem zwrotu kosztów procesu do kwoty 971,37 zł.

Na podstawie art. 333 § 1 pkt 3 k.p.c., w punkcie IV sentencji, Sąd nadał wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności, gdyż ma on charakter zaoczny.